

**Vlada Republike Hrvatske
Ured za udruge**

**NACRT
PRIJEDLOGA ZAKONA
O ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA
KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO**

Zagreb, travanj 2010.

Naziv dokumenta	Nacrt prijedloga Zakona o organizacijama civilnoga društva koje djeluju za opće dobro
Verzija dokumenta	V 2.0
Vrsta dokumenta	Nacrta prijedloga Zakona
Datum dokumenta	travanj 2010.
Status dokumenta	Nacrt
Stvaratelj dokumenta	Vlada Republike Hrvatske, Ured za udruge
Svrha dokumenta	Prijedlog za savjetovanje

NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o organizacijama civilnoga društva koje djeluju za opće dobro sadržana je u članku 2. stavku 4. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 41/2001 – pročišćeni tekst i 55/2001).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE SE DONOŠENJEM ZAKONA ŽELE POSTIĆI

Organizacije civilnoga društva u Republici Hrvatskoj

Organizacije civilnoga društva imaju višestruku ulogu u svakoj državi. Osim djelovanja za dobrobit svojih članova znatan broj tih organizacija djeluje i za opće dobro. Glavna im je zadaća i misija biti partnerom državi i privatnom sektoru u izgradnji demokratskoga, bogatoga i socijalno osjetljivoga, ekološki osviještenog društva. Iznimna je važnost udruga, kao najbrojnijih organizacija civilnoga društva, u obavljanju javnih usluga te socijalnih usluga od javnog interesa na području obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi, u čemu udruge u Hrvatskoj, po uzoru na europske, mogu biti poželjan i koristan partner državi.

Mrežu organizacija civilnog društva u Republici Hrvatskoj, prema podacima u javno dostupnim registrima i drugim evidencijama u travnju 2010. godine, čini 40.269 registriranih udruga, 152 registrirane zaklade i 10 fundacija, 130 stranih udruga, više od 600 privatnih ustanova i oko 250 sindikalnih udruga i udruga poslodavaca te 50 vjerskih zajednica i 1.976 pravnih osoba Katoličke crkve. Broj udruga u Republici Hrvatskoj sustavno se povećava, primjerice u svibnju 2006. bilo je registrirano 29.572 udruge, u studenom 2008. godine 36.212 udruga, dok je u travnju 2010. u Registru udruga upisano preko 40.300 udruga, što je prosječno devet udruga na 1.000 stanovnika.

Sustav financijske potpore organizacijama civilnoga društva

Organizacije civilnoga društva prihode za svoj rad ostvaruju iz više različitih izvora. Udruge, kao najbrojnije organizacije civilnoga društva imaju prije svega vlastite prihode od članarine, od obavljanja djelatnosti (prodaje roba ili usluga), od imovine te različitih donacija fizičkih ili pravnih osoba. Prihodi iz javnih izvora (proračuna države ili lokalnih zajednica) mogu se ostvariti tako da se udruga sa svojim programom ili projektom javi na natječaj ili na javni poziv koji je raspisala ili objavila neka lokalna zajednica ili tijelo državne uprave. Pored državnog proračuna izvor financiranja OCD-ova na nacionalnoj razini su i sredstva iz dijela prihoda od igara na sreću koja se dodjeljuju na temelju Zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara i Uredbe o kriterijima za utvrđivanje korisnika i načinu raspodjele dijela prihoda od igara na sreću. Proteklih godina značajne prihode udruge su ostvarivale i od stranih donatora, koji su se najvećim dijelom povukli iz Hrvatske, ali sve veći broj projekata organizacija civilnoga društva u Hrvatskoj financira se iz sredstava pretpripravnih fondova Europske unije.

Prihodi udruga mogu se pratiti iz financijskih izvješća koja su udruge obvezne podnositi sukladno propisima o računovodstvu neprofitnih organizacija, ali prihode udruga iz javnih izvora, prije svega iz državnog proračuna, prikuplja i obrađuje Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Iz jedanaestogodišnjeg pregleda financiranih projekata i programa udruga sredstvima državnog proračuna (uključujući i sredstva od igara na sreću) razvidno je da je organizacijama civilnoga društva (ponajviše udrugama) za 27.543 projekta dodijeljeno ukupno 2. 297.161.205,68 kn. Za razdoblje od 1999. do zaključno 2005. godine ti se podaci odnose na financijske potpore koje su udrugama dodijeljene putem natječaja, dok su tek izvješćem za 2006. godinu obuhvaćena i sredstva koja se udrugama dodjeljuju na temelju javnih potreba propisanih zakonom (npr. za javne potrebe u športu i tehničkoj kulturi na nacionalnoj razini)

Godina financiranja	Ukupni iznos financijskih potpora iz javnih izvora na nacionalnoj razini (kn)	Broj financiranih projekata i programa
1999.	28.316.522,47	276
2000.	20.545.740,86	348
2001.	22.188.893,00	481
2002.	17.188.893,00	450
2003.	17.088.893,00	442
2004.	111.096.378,86	2.733
2005.	136.504.021,66	3.163
2006.	321.636.823,06	2.766
2007.	470.192.095,08	4.923
2008.	624.170.075,33	6.350
2009.	528.232.869,36	5.611
UKUPNO	2.297.161.205,68	27.543

Iz pregleda ukupnih iznosa dodijeljenih organizacijama civilnoga društva u 2006., 2007., 2008. i 2009. godini, prema razini javnog izvora sredstava može se zaključiti da Republika Hrvatska ima razvijen sustav financijskih potpora za programe i projekte organizacija civilnoga društva o čemu svjedoče godišnja izvješća o dodijeljenim financijskim potporama udrugama koja izrađuje Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i redovito objavljuje na svojim internetskim stranicama kao pretraživu bazu podataka.

Razina javnog izvora sredstava	2006.	2007.	2008.	2009.
Državni proračun	321.636.823,06	470.192.095,08	623.783.861,59	528.232.869,36
Županijski proračuni	?	337.911.036,03	397.653.853,34	353.379.144,93*
Gradski proračuni	?	439.330.869,58	504.381.000,39	454.267.700,33*
Općinski proračuni	?	?	231.481.326,48	165.926.805,36*
UKUPNO	321.636.823,06	1.247.434.000,69	1.757.300.041,80	1.501.806.519,98*

*U 2006. i 2007. nisu prikupljeni podaci sa svih razina financiranja, a podaci za 2009. nisu potpuni, obzirom da su još uvijek u fazi prikupljanja te su stoga pojedini ukupni iznosi podložni promjenama.

Analizom dodijeljenih financijskih potpora iz državnoga proračuna (uključujući sredstva od igara na sreću) prema području financiranja protekle dvije godine utvrđeno je da se za područje športa dodjeljuje četvrtina ukupnog iznosa. Nešto niži iznos dodjeljuje se za zaštitu i promicanje kulture, kulturnih i povijesnih dobara te očuvanja prirode, dok je za projekte potpora osobama s invaliditetom, osobama s posebnim potrebama i socijalno ugroženim skupinama dodjeljuje oko

12,% ukupnog iznosa. Najbrojniji izravni korisnici financiranih projekata su osobe s invaliditetom. Po brojnosti slijedi opća populacija djece i mladih (oko 12%), branitelji (oko 10%) te opća populacija građana (oko 10%). Analiza prema tipu aktivnosti ili usluga pokazuje da je najbrojnija aktivnost financiranih projekata neformalno obrazovanje (25%). Slijedi kategorija kulturnog stvaralaštva, na trećem je mjestu informiranje i osvještavanje javnosti putem tribina, konferencija, javnih nastupa i kampanja a slijedi potpora osobama s invaliditetom. Potpore su ponajprije namijenjene pojedinačnim udrugama, koje navode svi davatelji financijskih potpora na nacionalnoj razini, te mrežama udruga i savezima. Financijske potpore privatnim ustanovama i privatnim zakladama daje samo jedan ili dva davatelja financijske potpore.

Treba napomenuti da su programi i projekti udruga proteklih godina bili financirani i iz pretpristupnih fondova Europske unije (CARDS i PHARE, a od 2008. i iz programa Europa za građane), i to s više od 8 milijuna eura. Riječ je o ukupno 71 projektu, od kojih je velik broj njih još u tijeku, a njihovu provedbu prati i vrednuje Vladin Ured za udruge. U tijeku su pripreme za provedbu programa IPA 2008 Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za praćenje provedbe pravne stečevine Europske unije u sklopu kojega su za organizacije civilnoga društva u postupku ocjenjivanja projekata ukupno tri natječaja.

Imajući u vidu da se radi o značajnim financijskim sredstvima, davatelji financijskih potpora kako na nacionalnoj, tako i na lokalnim razinama uvijek su u velikim dilemama je li se javnim sredstvima koja dodjeljuju putem natječaja zaista financiraju aktivnosti za opće dobro i jesu li organizacije civilnoga društva koje ih provode kvalificirane za njihovu provedbu.

Djelovanje za opće dobro

Djelovanje za opće dobro u Hrvatskoj nije definirano nijednim propisom ili drugim aktom kojim se utvrđuje javna politika vezana za organizacije civilnoga društva.

Od stjecanja neovisnosti Hrvatska nije konzistentno gradila pravni okvir za djelovanje organizacija koje djeluju za opće dobro. Tijekom prve polovice 1990-ih u hrvatskome pravnom sustavu nije bilo razlike između organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro i onih koje se osnivaju s isključivim ciljem zadovoljavanja potreba svojih članova niti je civilno društvo u nastajanju očitivalo potrebu za takvim razlikovanjem.

Prva naznaka da se neke organizacije civilnoga društva, prema djelatnosti koju obavljaju razlikuje od ostalih nalazi se u Zakonu o humanitarnoj pomoći iz 1992., koji je utvrdio pojam javnog interesa, navodeći da se pod „...*javnim interesom ... razumijevaju osobito oblici humanitarne pomoći kojima je cilj zaštita zdravlja pučanstva; osiguranje i poboljšanje kvalitete življenja, posebice smještaja, stanovanja i prehrane; osiguranje uvjeta školovanja te pomoći u obnovi stambenih, javnih i drugih objekata*“.¹ Nakon toga samo je Zakon o zakladama i fundacijama, među ostalim, propisao da zaklade mogu ostvarivati općekorisnu svrhu i utvrdio da „...*država primjerenim propisima potiče i olakšava rad zaklada*“, ali „primjereni propisi“ nikada nisu doneseni.

S vremenom je razlika između organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro i onih koji zadovoljavaju samo potrebe svojih članova postala sve očitija, pa se krajem 1990-ih počeo formirati određeni odnos prema organizacijama civilnoga društva koje djeluju za opće dobro. Zakon o udrugama iz 1997. među ostalim je propisao da „... *mjerila za utvrđivanje udruga od interesa za Republiku Hrvatsku donosi Sabor Republike Hrvatske na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, a prema programima udruga*“.² Na temelju te odredbe Zakona, Zastupnički dom

¹ Članak 3. Zakona o humanitarnoj pomoći iz 1992.

² Članak 23. st. 2. Zakona.

Hrvatskoga državnog sabora donio je 1998. Odluku o mjerilima za određivanje udruga čija je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku i financijskoj potpori udrugama iz sredstava državnoga proračuna.³

Osim sportskih organizacija i organizacija u kulturi i tehničkoj kulturi, te Hrvatskoga crvenog križa i vatrogasnih udruga, čiji je status bio uređen posebnim zakonima, i kojima su propisima izravno ili neizravno dodjeljivane određene povlastice, nije postojao jasan sustav kriterija prema kojima su se organizacije koje djeluju za opće dobro mogle razlikovati od organizacija koje se osnivaju radi zadovoljavanja potreba svojih članova. Pogodnosti za organizacije koje djeluju za opće dobro ili njihove podupiratelje bile su relativno malobrojne i neusklađene. Tek se iz nekih propisa koji su doneseni krajem 1990-ih godina može zaključiti da se počeo izgrađivati određeni odnos prema organizacijama civilnoga društva koje djeluju za opće dobro, ali to pitanje nije rješavano sustavno, već nepovezanim intervencijama unutar različitih zakona. Pojačana senzibiliziranost za pitanja razvoja civilnoga društva, pa tako i za pitanje organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro odrazila se u sadržaju Prijedloga Programa suradnje Vlade Republike Hrvatske i nevladina, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu: Prijedlog Programa suradnje), koji je Vlada usvojila 2001.⁴ Iako Prijedlog Programa suradnje nije pravno obvezujući dokument već okvir kojim se utvrđuje politika suradnje Vlade i civilnoga društva, važan je jer predviđa stvaranje zakonskog okvira za uređenje statusa organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro.⁵

Nekoliko zakona i jedan Kodeks koji su danas na snazi sadržavaju odredbe koje, izravno ili neizravno, upućuju na to da određene vrste organizacija djeluju ili mogu djelovati za opće dobro.

- Zakon o udrugama iz 2001. ne uređuje posebno status udruga koje djeluju za opće dobro, ali u čl. 23. st. 1, uređujući uvjete pod kojima udruga može dobiti dotaciju iz državnog proračuna ističe da „*Vlada Republike Hrvatske, na osnovi provedenog natječaja, dodjeljuje dotaciju iz državnog proračuna udrugama za projekt ili program koji je od osobitog interesa za opće/javno dobro u Republici Hrvatskoj*“.
- Zakon o zakladama i fondacijama, utvrđujući pojam zaklade, navodi da je zaklada „... *imovina namijenjena da sama, odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe ...*“ (čl. 2. st. 1). Navedeni Zakon ide i korak dalje, pa utvrđuje da je općekorisna „... *ona svrha ispunjavanjem koje se općenito unapređuje kulturna, prosvjetna, znanstvena, duhovna, ćudoredna, športska, zdravstvena, ekološka ili koja druga društvena djelatnost, odnosno svrha ili općenito materijalno stanje društva...*“ (čl. 2. st. 3).
- Zakon o humanitarnoj pomoći (NN 96/03) među ostalim navodi: „...*Humanitarne organizacije koje daruju humanitarnu pomoć s ciljem zaštite zdravlja stanovništva; osiguranja i poboljšanja kvalitete življenja, posebice smještaja, stanovanja i prehrane; osiguranja uvjeta školovanja te pomoći u obnovi stambenih, javnih i drugih objekata; okupljanja i organiziranog rada s djecom i mladeži te osobama s posebnim potrebama, čija pomoć nije uvjetovana članstvom, djeluju za opće dobro i kao takve uživaju poseban pravni položaj*“ (čl. 3. st. 1).
- Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica (NN 83/02), utvrđujući moguće izvore financiranja vjerskih zajednica, određuje da one, među ostalim, stječu sredstva i „...*obavljanjem karitativne, odgojno-obrazovne, kulturne, umjetničke ili druge općekorisne djelatnosti...*“ (čl. 17. st. 1. podst. 3).

³ Odluka je objavljena u Narodnim novinama br. 86/98.

⁴ Izradu Programa inicirao je i koordinirao Ured za udruge Vlade RH, a u izradi su sudjelovali mnogobrojni predstavnici organizacija civilnoga društva.

⁵ Program, među ostalim, ističe da je potrebno „... *formirati radne skupine ... za definiranje i poticanje stvaranja zakonskih okvira stjecanja statusa organizacija koje djeluju za opće dobro ...*“.

- Kodeks pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga (NN 16/07) kojeg je 2. veljače 2007. usvojio Hrvatski Sabor u osnovnim mjerilima za financiranje navodi da ...*udruge koje sudjeluju na javnom natječaju za odobravanje financijske potpore, iz sredstava državnoga proračuna, za programe i projekte od osobitog interesa za opće/javno dobro u Republici Hrvatskoj...*

Međutim, navedeni propisi nisu međusobno usklađeni niti upotrebljavaju istovjetnu terminologiju, pa je teško zaključiti što se smatra „djelovanjem za opće dobro“. Posljedično, nije moguće govoriti o sustavu već o zbroju pravnih normi koje, svaka na svoj način i svaka u svome području, uređuju djelovanje organizacija civilnoga društva čija djelatnost ima općekorisno značenje.

Ipak, pojam opće dobro spominje se u nizu dokumenata pod različitim nazivima (javno dobro, javni interes i sl.). Imajući na umu stupanj razvoja normativnog i institucionalnog okvira za razvoj i djelovanje organizacija civilnoga društva u Republici Hrvatskoj, ponajprije Nacionalnu strategiju stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011. godine i pripadajući Operativni plan njezine provedbe, te praksu drugih zemalja EU, potrebno je posebnim propisom urediti status organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro, i na taj način omogućiti pravedniju i učinkovitiju distribuciju sredstava središnje i lokalne vlasti te ujedno povećati odgovornost za raspolaganje javnim novcem. Pri definiranju općeg dobra treba imati u vidu da se pod djelovanjem za opće dobro smatra svaka djelatnost od javnog interesa koja je u skladu s vrednotama propisanim Ustavom Republike Hrvatske, te čije provođenje daje vidljivu dodanu društvenu vrijednost kojom se podiže kvaliteta života pojedinca i unaprjeđuje razvoj šire društvene zajednice, a korisnik takve djelatnosti nije unaprijed određen i može biti svatko, bez obzira na spol, rasu, vjersko ili političko opredjeljenje, pripadnost društvenim skupinama ili pojedinim organizacijama ili bilo koju drugu osobinu. Djelovanje za opće dobro ni pod kojim uvjetima ne može služiti postizanju dobiti i za korisnika mora biti besplatno.

Kriteriji za dobivanje statusa, vrste prava (povlastica) i obveze koje proizlaze iz takvog statusa i zašto je važno da se status OCD-ova koji djeluju za opće dobro uredi posebnim propisom

Organizacije civilnog društva koje žele steći status organizacije koja djeluje za opće dobro moraju zadovoljiti nekoliko kriterija. Prije svega, trebaju zadovoljiti osnovni *društveni kriterij* da u njihovoj djelatnosti javna (opća) dobrobit prevladava nad privatnom, te da svojim djelovanjem, utemeljenim na partnerskim odnosima s javnim institucijama, stvaraju dodanu vrijednost s obzirom na javnu (opću) dobrobit. Prema *formalnim kriterijima*, status organizacije za opće dobro **moгу** steći registrirane udruge, zaklade (privatne i javne), fundacije i privatne neprofitne ustanove, a status nikako **ne mogu** steći političke stranke, vjerske zajednice, pravne osobe koje su osnovane isključivo radi zadovoljavanja potreba svojih članova (npr. sindikati, udruge poslodavaca, strukovna udruženja i sl.), pravne osobe koje su osnovane s ciljem ostvarenja profita, organizacije u kojima je članstvo zakonska obveza (komore i sl.) i pravne osobe koje su osnovane posebnim zakonom ili uredbom, osim javnih zaklada, kao i pravne osobe koje su upisane u registar proračunskih korisnika Ministarstva financija. Status organizacije koja djeluje za opće dobro mogu steći organizacije koje imaju transparentno financijsko poslovanje, materijalne i ljudske resurse i razvijene standarde dobrog upravljanja. Imajući u vidu *sadržajni kriterij*, djelovanjem za opće dobro mogu se nesporno smatrati djelatnosti civilnoga društva vezane za zaštitu i promicanje ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti te djelatnosti mirotvorstva i borbe protiv nasilja, borbe protiv ovisnosti, za razvoj političke kulture i demokracije, zaštitu i promicanje prava manjina, socijalna i humanitarna djelatnost, zaštita prirode i okoliša, potpora razvoju znanosti, obrazovanja, kulture, tehničke kulture i sporta, te

druge aktivnosti koje se po svojoj prirodi odnosno posebnim propisima mogu smatrati djelovanjem za opće dobro.

Sustavno uređenje statusa organizacija koje djeluju za opće dobro treba omogućiti pravedniju i učinkovitiju raspodjelu sredstava što ih središnja vlast i lokalne vlasti odvajaju za djelovanje organizacija civilnoga društva, te ujedno povećati odgovornost za raspolaganje javnim novcem. Zato je potrebno zakonom jasno definirati kriterije za stjecanje statusa organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro iz kojega će proizlaziti prava na određene porezne pogodnosti. U istom zakonu treba definirati pravni i institucionalni okvir, a radi ujednačavanja kriterija u dodjeli statusa organizacije koja djeluje za opće dobro (upravni) postupak za stjecanje statusa treba povjeriti jednom centralnom tijelu državne uprave, koje će istovremeno imati i kapacitete za praćenje dodijeljenog statusa.

Porezna pitanja (olakšice, oslobođenja, umanjena, primjena sniženih poreznih stopa i sl.) te svi postupci vezani za oporezivanje trebaju biti uređeni poreznim zakonima.

Pregled europske prakse u definiranju pravnog okvira za organizacije koje djeluju za opće dobro⁶

Većina europskih država poznaje neku vrstu razlikovanja organizacija civilnoga društva temeljem aktivnosti koje one obavljaju, pri čemu države potiču aktivnosti od općeg dobra. Uglavnom se određenom krugu organizacija civilnoga društva pružaju povlastice u zamjenu za višu razinu odgovornosti i transparentnosti. Dodatni razlozi država širom Europe za uvođenje posebnog statusa organizacijama civilnoga društva uključuju i: poticanje privatnih donacija i sredstava; olakšavanje pružanja usluga socijalnog karaktera; jačanje odnosa organizacija civilnoga društva i javnosti.

U europskoj praksi postoji nekoliko mogućnosti za pravno uređenje statusa organizacija koje djeluju za opće dobro. Neke države koje jednim propisom uređuju djelovanje udruga i zaklada istim propisom uređuju i status organizacija koje djeluju za opće dobro (primjerice, Bosna i Hercegovina te Bugarska). Veći broj država uređuje djelovanje različitih oblika organizacija civilnoga društva u različitim propisima. Stoga se čini logičnim da su pitanje djelovanja organizacija koje djeluju za opće dobro uredile posebnim zakonom (primjerice Mađarska, Poljska i Latvija). Treća mogućnost jest da države određene porezne povlastice za organizacije koje djeluju za opće dobro uredi u općim poreznim zakonima (primjerice Njemačka i Nizozemska).

Općenito, države u svojim propisima određuju liste aktivnosti koje smatraju djelovanjem za opće dobro. Mnoge države isključuju pojedine aktivnosti od mogućnosti da ih se smatra djelovanjem za opće dobro, kao što su direktno lobiranje i političke kampanje. Neke države isključuju aktivnosti vezane uz sport i vjerske zajednice. Gotovo sve države uključuju sveobuhvatnu odredbu koja navodi „i ostale aktivnosti za opće dobro“ odnosno „otvorenu listu“, što je efikasan način za sprječavanje restriktivnog tumačenja aktivnosti sa „zatvorene liste“.

⁶ Izvori: ECNL: A Comparative Overview of Public Benefit Status in Europe, ICNL Journal vol 11 issue 1, Nov 2008. i Istraživački projekt Instituta za javne financije „Mogućnosti stvaranja poticajnog poreznog sustava za razvoj i djelovanje organizacija civilnoga društva i organizacija koje djeluju za opće dobro u Republici Hrvatskoj s usporednom analizom stanja u zemljama članicama europske unije“ Zagreb, rujan 2009.
http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/istrazivanje_porezni_sustav_ocd.pdf

Status organizacija koje djeluju za opće dobro uglavnom je omogućen udrugama i zakladama a dodatno, države dodjeljuju takav status i ostalim organizacijama civilnoga društva. Većina država isključuje organizacije koje su regulirane posebnim propisima (primjerice sindikate, političke stranke i dr.). Mnoge države zahtijevaju kao uvjet za dobivanje statusa da se organizacije pretežito bave djelatnostima od općeg dobra, odnosno da su sve ili barem 50 % aktivnosti organizacije one koje potpadaju pod djelatnosti od općeg dobra.

Pojedine države propisuju posebnu unutarnju strukturu organizacija koje imaju status organizacija koje djeluju za opće dobro kako bi se osigurala dodatna unutarnja kontrola aktivnosti i djelovanja. No ti dodatni kriteriji proizvode različite efekte i ovise o lokalnim prilikama. Primjerice, preoštri kriteriji dovode do manjeg broja organizacija koje mogu zatražiti status, pa je tako u Poljskoj samo 10 % onih koje su dobile status organizacije koja djeluje za opće dobro. S druge strane, u Mađarskoj su kriteriji prilično jednostavni pa je oko polovice svih OCD-a dobilo status organizacije koja djeluje za opće dobro.

Države su različito odredile tijelo koje dodjeljuje status organizacijama koje djeluju za opće dobro. Jedna mogućnost jest da središnje porezno tijelo odobrava takav status (primjerice u Njemačkoj), druga da središnje vladino tijelo, ministarstvo, odobrava status (primjerice Ministarstvo pravosuđa u Bugarskoj) a treća je osnivanje neovisnih komisija ili tijela (primjerice u Velikoj Britaniji i Moldaviji). U nekim državama središnje vladino tijelo donosi odluku o statusu temeljenu na preporuci neovisne komisije (primjerice u Estoniji, Poljskoj i Latviji).

Pregled europske prakse u definiranju poreznog okvira za organizacije koje djeluju za opće dobro

Države najčešće pružaju porezne povlastice organizacijama koje steknu status djelovanja za opće dobro, i to u različitim oblicima, primjerice: izuzeća od plaćanja poreza na prihod od donacija, članarina, ulaganja, prometa nekretninama, poklona i nasljedstva. Dodatno, mnoge države pružaju izuzeće ili smanjene stope PDV-a organizacijama koje djeluju za opće dobro kada je u pitanju promet roba i usluga namijenjenih aktivnostima od općeg dobra. Također, porezne olakšice pružaju se i privatnim donatorima (fizičkim ili pravnim osobama) koje doniraju organizacije koje djeluju za opće dobro, a organizacije su izuzete od plaćanja primjerice sudskih i ostalih pristojbi. Postoje raznovrsni primjeri dodatnih povlastica za takve organizacije ovisno o lokalnim prilikama i mogućnostima države.

Povlastice koje organizacije koje djeluju za opće dobro imaju donose sa sobom i veću odgovornost u poslovanju tih organizacija. Primjerice, neke države propisuju dodatnu reviziju ili kontrolu poslovanja tih organizacija. U pojedinim državama (primjerice Mađarska i Latvija) organizacije koje imaju status djelovanja za opće dobro ograničene su u raspolaganju imovinom kako bi se izbjegla mogućnost pogodovanja ili zlouporabe od strane članova organizacije. Dodatno, brojne države propisuju obavezu javnog objavljivanja izvještaja o radu organizacija koje djeluju za opće dobro.

U slučaju kršenja propisa države organizacijama koje djeluju za opće dobro propisuju određene sankcije koje uključuju novčane kazne, oduzimanje povlastica i oduzimanje statusa. Primjerice, u većini zemalja kontinuirano nepoštivanje predaje ili objave izvještaja od strane organizacija dovodi do oduzimanja statusa (u Bugarskoj, Njemačkoj, Rumunjskoj) a u Češkoj organizacije gube mogućnost povlastica u narednoj godini. Oduzimanje statusa uglavnom se propisuje kao krajnja mjera (i u Mađarskoj, Poljskoj i Latviji) no tek nakon što nadležno tijelo organizaciji pruži priliku da popravi nastalo stanje.

Porezne su povlastice ili izuzeće općeprihvaćen model podupiranja organizacija civilnoga društva u svim zemljama EU iako se njihovi oblici i obuhvat razlikuju od zemlje do zemlje. U sustavu povlastica organizacija civilnoga društva poseban položaj imaju organizacije civilnoga društva koje djeluju za opće dobro, čija svrha osnivanja i cilj aktivnosti što ih obavljaju ima opće/zajedničko/javno korisno značenje. Omogućivanjem poreznih i drugih pogodnosti postiže se dvojak svrha. Potiče se i omogućuje djelovanje tih organizacija, pri čemu se javna vlast na svim razinama odriče dijela poreznih prihoda. Istodobno, organizacije civilnoga društva koje djeluju za opće dobro obavljaju javne poslove s područja kulture, športa, obrazovanja, socijalne skrbi i sl. koje bi inače trebala obavljati i financirati javna vlast.

Porezna izuzeća mogu poprimati različite oblike. Od oporezivanja se mogu izuzeti različite kategorije prihoda. Oslobođenja od poreza na dobit ovise o organizacijskom obliku, odnosno o vrstama OCD-ova te o načinu na koji je dobit ostvarena. Većina država propisuje oslobođenje onim OCD-ovima koji su osnovani po posebnim propisima, posebice onima koji imaju status OOD-ova (npr. Njemačka, Mađarska, Francuska). Mogućnost obavljanja gospodarske djelatnosti također je različito uređena. Izuzeća od oporezivanja dobiti uglavnom obuhvaćaju neoporezivanje dobiti ostvarene neprofitnom djelatnošću. U nekim slučajevima od oporezivanja može biti izuzeta i dobit od gospodarske djelatnosti, ali uz posebne uvjete. Postoji i mogućnost oporezivanja dobiti od gospodarske djelatnosti po sniženoj stopi (npr. Češka), ali i dobiti koja premašuje određeni prag. U nekim zemljama pravne osobe koje se bave neprofitnom djelatnošću nisu obveznici poreza na dobit nego obveznici posebnog poreza koji se naziva porez na pravne osobe (Belgija), odnosno distribucijski porez (Estonija).

Izuzeća pri oporezivanju postoje i u porezu na promet nekretnina, porezu na nasljedstva i darove te porezu na dodanu vrijednost. Većina zemalja (Austrija, Francuska, Grčka, Irska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Mađarska, Bugarska) izuzimaju organizacije koje djeluju za opće dobro pri oporezivanju nasljedstva i darova. Posebna porezna pogodnost u poticanju filantropije dana je pravnim i fizičkim osobama darovateljima određenih organizacija civilnoga društva omogućivanjem odbitka od oporezivog dohotka/dobiti ili od porezne obveze. Odbitak može biti u postotku od prihoda ili do određene visine oporezive dobiti. Jedan od načina poticanja filantropije je i omogućavanje poreznim obveznicima usmjeravanja dijela svoje porezne obveze određenoj nevladinoj organizaciji koja djeluje za opće dobro, odnosno koja ima status organizacije koja djeluje za opće dobro. Tako fizičke osobe u Mađarskoj mogu prema vlastitom odabiru usmjeriti 1% poreza na dohodak određenoj organizaciji civilnoga društva koja djeluje za opće dobro. (u Slovačkoj i Litvi 2%).

Pogodnosti i olakšice za organizacije civilnoga društva koje u Republici Hrvatskoj djeluju za opće dobro te za pravne i fizičke osobe koje ih podupiru

U širokom spektru raznovrsnih poreznih pogodnosti Hrvatska nije izuzetak. U više zakona koji su trenutno na snazi definirane su određene povlastice za organizacije civilnoga društva.

- U Zakonu o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara utvrđene su organizacije civilnoga društva koje imaju pravo na udio prihoda od igara na sreću i nagradnih igara, iz čega se neizravno može zaključiti da im se daje poseban status s obzirom na ostale Organizacije civilnoga društva. To su organizacije koji promiču razvoj sporta, pridonose borbi protiv droga i svih ostalih oblika ovisnosti, potom organizacije koje se bave socijalnom i humanitarnom djelatnošću, problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s

- invaliditetom, tehničkom kulturom, kulturom, izvaninstitucionalnom naobrazbom i odgojem, djece i mladih te one organizacije koje pridonose razvoju civilnog društva.⁷
- Nekoliko poreznih i carinskih propisa utvrđuje olakšice i pogodnosti za određene vrste organizacija civilnoga društva. Pritom Zakon o porezu na dohodak i Zakon o porezu na dobit dodatno određuju i olakšice za porezne obveznike (fizičke i pravne osobe) koji tim organizacijama doniraju sredstva do zakonom utvrđenog maksimuma. Za darovanja organizacijama civilnoga društva pravnim i fizičkim osobama priznaje se odbitak od porezne osnovice do 2% primitaka ostvarenih u prethodnoj godini. Davanja fizičkih osoba uz određene uvjete viša i od 2% mogućnost je koja ne postoji u drugim zemljama.
 - Zakoni koji uređuju plaćanje sudskih i upravnih pristojbi izuzimaju određene vrste organizacija civilnoga društva od obveze plaćanja pristojbi.

Nekim organizacijama civilnoga društva ukupni je status, pa u sklopu toga i određene olakšice i pogodnosti za njihov rad, uređen posebnim zakonom. Riječ je o vatrogasnim udrugama, Hrvatskomu crvenom križu i Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja, športskim udrugama i udrugama tehničke kulture kojima je zakonodavac, svakoj posebno, posvetio cijeli zakon i na taj način na jednome mjestu sustavno uredio većinu pitanja koja se odnose na njihov status, financiranje, nabavu opreme i sl.

Porezne povlastice bitna su i nužna sastavnica sustava financiranja i djelovanja organizacija civilnoga društva. Kako bi njihov učinak bio veći, potrebno je poticati njihovu primjenu, posebice u dijelu koji se odnosi na izuzeća za donacije dane organizacijama civilnoga društva, posebice onima koje djeluju za opće dobro. To se može postići boljim informiranjem, promidžbom te edukacijom poreznih obveznika i organizacija civilnoga društva te jasnijim definiranjem ove pogodnosti u Zakonu o porezu na dobit. Naime, Zakonom o porezu na dobit u članku 7. stavku 1, točki 11. u poglavlju *Povećanje porezne osnovice* određeno je da se za darovanja iznad svote iz stavka 7. i 8. ovog članka povećava porezna osnovica. Istodobno u stavcima 7. i 8. navedeno je što se smatra darovanjima iznad 2% i pod kojim uvjetima se primjenjuje. Međutim, u Zakonu nije rečeno koji status imaju darovanja do 2% koja umanjuju poreznu osnovicu što bi trebalo biti navedeno u članku 6. u poglavlju *Smanjenje porezne osnovice* kao što je eksplicite navedeno u Zakonu o porezu na dohodak u članku 36. stavku 27. poglavlju *Osobni odbitak ili neoporezivi dio dohotka*. Na taj način je dvojbeno je li davateljima i primateljima donacije jasno da se radi o poreznoj olakšici. Istodobno u godišnjoj *Poreznoj prijavi poreza na dobit* nije moguće iskazati stavku o danim donacijama do 2% koje umanjuju poreznu osnovicu kao što je u *Poreznoj prijavi poreza na dohodak*. Ove propuste u Zakonu o porezu na dobit i obrascu Porezne prijave na dobit trebalo bi izmijeniti i dopuniti. To bi imalo dvojadi učinak. Porezna uprava mogla bi raspolagati podacima o stvarnoj veličini i učincima ove porezne olakšice, a primatelji donacija o korištenju ove olakšice i koliko ona utječe na poticanje filantropije. Pošto darovanja obveznika poreza na dobit iznad 2% povećavaju poreznu osnovicu ne može se govoriti o poreznoj olakšici niti o njezinom direktnom utjecaju na poticanje filantropije. Ovdje je odluka o darovanju isključivo potaknuta filantropskim ili nekim drugim namjerama darovatelja bez stimulacije porezne pogodnosti. Zato ovakve vrste porezno nepriznatih rashoda treba posebno evidentirati. Također, Porezna uprava trebala bi prema podacima iz godišnjih poreznih prijava pravnih i fizičkih osoba ustanoviti statistiku praćenja ukupnog broja i iznosa danih donacija do i preko dopuštenih iznosa kako bi se mogao procijeniti stvarni financijski učinak ove porezne pogodnosti. U hrvatskom Zakonu o porezu na dobit, kao i u većini zemalja EU, visina iznosa donacija koji umanjuje poreznu osnovicu u jednoj godini je

⁷ Vidjeti čl. 10. Zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara (NN 83/02 i 149/02).

limitirana što predstavlja izvjesno ograničenje za veće iznose donacija koji bi bili priznati kao porezni odbitak. Poslovanje pravnih ili fizičkih osoba ne mora svake godine biti jednako. U godinama uspješnih poslovnih rezultata veće su mogućnosti za darovanja. Odluka o većem iznosu darovanja bila bi sigurno i potaknuta poreznom pogodnosti. Poticajno bi bilo omogućiti darovanje i većih iznosa od dopuštenih koji bi se kao npr. u Francuskoj mogli prenositi kao porezni odbitak na razdoblje od sljedećih pet godina. Ovakve izmjene u poreznim propisima trebaju biti koordinirane s donošenjem ovog Zakona kojim se uređuje status organizacija koje djeluju za opće dobro.

Hrvatska je u postupku usklađivanja PDV-a s Direktivom Vijeća 2006/112 EZ-a o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost. Direktivom je državama članicama dopušteno da u određenim uvjetima primijene izuzeće za određene djelatnosti od javnog interesa, u sklopu kojih su posebno navedene isporuke neprofitnih organizacija koje imaju političke, sindikalne, vjerske, domoljubne, filozofske, filantropske ili građanske ciljeve. Također je moguće od poreza izuzeti pružanje usluga medicinske njege, socijalne skrbi, obrazovanja te kulturnih, sportskih i sl. usluga. To znači da su takve isporuke izuzete bez prava na odbitak pretporeza. Često se primjenjuje i snižena stopa na isporuke tih organizacija ako te isporuke nisu izuzete od oporezivanja. Direktivom se također omogućuje državama članicama da primijene snižene stope na dobra i usluge koja uglavnom pružaju neprofitne ili dobrotvorne organizacije. Hrvatski sustav PDV-a također za takove isporuke predviđa izuzeća i u tom su smislu sadašnja izuzeća za organizacije civilnoga društva u Zakonu o PDV-u u suglasju su s navedenom Direktivom, ali još ima prostora za poboljšanje.

Imajući u vidu normativni i institucionalni okvir za razvoj organizacija civilnoga društva, razgranatu mrežu organizacija civilnog društva među kojima su najzastupljenije i najaktivnije udruge, prilično razvijen sustav dodjele financijskih potpora i znatna financijska sredstva koja se izdvajaju za financiranje programa i projekata organizacija civilnog društva iz javnih izvora na državnoj i lokalnim razinama može se zaključiti da je civilno društvo u Hrvatskoj doseglo stupanj razvoja na kojem je potrebno učiniti razlikovanje između organizacija civilnoga društva koje se osnivaju s ciljem obavljanja djelatnosti za opće dobro i organizacija koje se osnivaju s ciljem zadovoljavanja potreba svojih članova. U prilog toj činjenici idu i iskustva i prakse zemalja EU. Operativni plan provedbe *Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva* kao jedan od ciljeva ističe potrebu za izradom zakona o organizacijama koje djeluju za opće dobro i utvrđivanjem kriterija za dobivanje statusa organizacija koje djeluju za opće (javno) dobro, njihovo registriranje i praćenje djelovanja.

Zaključak

Slijedom navedenog, ovim se Zakonom utvrđuje pojam djelovanja za opće dobro, uvjeti i postupak upisa organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro, razlozi za brisanje iz registra te način vođenja registra organizacija koje djeluju za opće dobro.

Sustavno uređenje statusa organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro donijeti će višestruke pozitivne učinke. Osim svojevrsnog priznanja zajednice organizacijama koje se bave pitanjima od općeg značaja, njihovo razlikovanje od organizacija koje se osnivaju s ciljem zadovoljavanja potreba svojih članova omogućit će pravedniju i učinkovitiju distribuciju sredstava koja središnja i lokalne vlasti odvajaju za djelovanje organizacija civilnoga društva, te će ujedno povećati odgovornost za raspolaganje javnim novcem. To može dati nov zamah razvoju upravo onog dijela civilnoga društva koji čini jedan od oslonaca daljnje demokratizacije hrvatskog društva uopće.

I na kraju ovog obrazloženja, ali ne manje važno treba istaknuti da je s ciljem unapređenja pravnog i institucionalnog okvira za učinkovito i sustavno sprečavanje korupcije donošenje Zakona o organizacijama civilnoga društva koje djeluju za opće dobro predviđeno kao jedna od mjera Akcijskog plana uz Strategiju suzbijanja korupcije.

III. OCJENA I IZVORI SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona bit će potrebno osigurati dodatna financijska sredstva za službenike koji će raditi na postupcima povodom zahtjeva za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro, kao i postupcima naknadne provjere ispunjavanja uvjeta za održavanje statusa organizacije koja djeluje za opće dobro i vođenju Registra, u slučaju da u okviru nadležnog tijela nema raspoloživih službenika koji mogu biti raspodijeljeni na ove poslove. Očekuje se da će se u prvoj godini primjene ovog Zakona za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro javiti najviše 100 organizacija civilnoga društva koje ispunjavaju Zakonom propisane uvjete, te da će se slijedećih godina javljati 200 do 300 organizacija. Za obavljanje ovih poslova u prvoj godini trebat će angažirati tri do pet službenika, te u narednim godinama još tri do pet službenika pravne i financijske struke.

V. TEKST NACRTA PRIJEDLOGA ZAKONA O ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO

NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO

I. OPĆE ODREDBE

Područje primjene Zakona

Članak 1.

Ovim se Zakonom utvrđuje pojam djelovanja za opće dobro, uvjeti i postupak upisa organizacija civilnoga društva koje djeluju za opće dobro u registar organizacija koje djeluju za opće dobro, razlozi za brisanje iz registra te način vođenja registra organizacija koje djeluju za opće dobro (u daljnjem tekstu: Registar).

Djelovanje za opće dobro

Članak 2.

(1) Djelovanjem za opće dobro u smislu ovoga Zakona smatra se svaka djelatnost od javnog interesa koja je u skladu s vrednotama propisanim Ustavom Republike Hrvatske, te čije provođenje daje vidljivu dodanu društvenu vrijednost kojom se podiže kvaliteta života pojedinca i unaprjeđuje razvoj šire društvene zajednice, a korisnik takve djelatnosti nije unaprijed određen i može biti svatko, bez obzira na spol, rasu, vjersko ili političko opredjeljenje, pripadnost društvenim skupinama ili pojedinim organizacijama ili bilo koju drugu osobinu.

(2) Djelovanjem za opće dobro u smislu stavka 1. ovoga članka smatraju se osobito djelatnosti civilnoga društva vezane uz zaštitu i promicanje ljudskih prava, jednakosti i ravnopravnosti te mirotvorstva i borbe protiv nasilja i diskriminacije, borbu protiv ovisnosti, razvoj političke kulture i demokracije, zaštitu i promicanje prava manjina, socijalnu i humanitarnu djelatnost, zaštitu prirode i okoliša, potporu razvoju znanosti, obrazovanja, kulture, tehničke kulture i športa, te druge aktivnosti koje se po svojoj prirodi odnosno posebnim propisima mogu smatrati djelovanjem za opće dobro.

(3) Djelovanje za opće dobro ne služi postizanju dobiti i za korisnika je besplatno.

Pravna osoba koja djeluje za opće dobro

Članak 3.

(1) U Registar mogu biti upisane pravne osobe koje su registrirane kao udruga, zaklada, fundacija i ustanova koja nije osnovana kao javna ustanova niti radi stjecanja dobiti, ako joj je pretežiti statutaran cilj obavljanje neke od djelatnosti iz članka 2. stavka 2. ovoga Zakona i ako je obveznik vođenja dvojnog knjigovodstva te sastavljanja i predaje financijskih izvještaja sukladno propisima o računovodstvu neprofitnih organizacija (u daljnjem tekstu: organizacije koje djeluju za opće dobro).

(2) Smatrat će se da je pretežiti statutarne cilj djelovanje za opće dobro ako se uvidom u djelatnosti i krug korisnika usluga organizacije civilnoga društva može razložno i argumentirano zaključiti da organizacija civilnoga društva svoju djelatnost obavlja u skladu s člankom 2. stavkom 1., te da više od polovice njezinih ukupnih aktivnosti čine djelatnosti iz članka 2. stavka 2. ovoga Zakona.

(3) Strana pravna osoba koja obavlja neku od aktivnosti iz članka 2. stavka 2. ovoga Zakona može biti upisana u Registar ako je registrirana odnosno upisana u odgovarajući upisnik u Republici Hrvatskoj, ako u zemlji svoga sjedišta ima priznat status organizacije civilnoga društva koja djeluje za opće dobro te ako ispunjava i druge uvjete za upis u Registar utvrđene ovim Zakonom.

(4) Ovaj Zakon se ne primjenjuje na političke stranke, vjerske zajednice, pravne osobe osnovane s ciljem stjecanja dobiti, pravne osobe osnovane s ciljem zaštite interesa ili zadovoljavanja potreba svojih članova, pravne osobe u kojima je članstvo zakonska obveza, pravne osobe koje su osnovane posebnim zakonom ili uredbom, kao i pravne osobe koje su upisane u registar proračunskih korisnika Ministarstva financija.

(5) Pravne osobe s javnim ovlastima ne mogu biti upisane u Registar u vezi s djelatnostima koje su povezane s obavljanjem javnih ovlasti.

Dužnost javnog izvještavanja i podmirenja obveza

Članak 4.

(1) Pravna osoba iz članka 3. stavka 1. i 3. mora provoditi djelatnosti za opće dobro i učiniti javnosti dostupna narativna i financijska izvješća o radu najmanje dvije godine zaredom prije podnošenja zahtjeva za upis u Registar.

(2) Pravna osoba koja je upisana u Registar mora na prikladan način javnosti učiniti dostupno godišnje narativno i financijsko izvješće.

(3) Pravna osoba iz članka 3. stavka 1. i 3. može biti upisana u Registar ako je podmirila dospjele financijske i druge obveze koje proizlaze iz njezinih ugovornih odnosa s trećima, kao i obveze prema tijelima javne vlasti.

(4) Pod javno dostupnim izvješćivanjem u smislu ovoga zakona podrazumijeva se objavljivanje izvješća na internetskim stranicama pravne osobe ili objava u službenim glasilima ili u javnim medijima.

Posebne statutarne odredbe

Članak 5.

Organizacije koje djeluju za opće dobro dužne su statutom propisati:

- da se njihovo najviše tijelo upravljanja sastaje najmanje jednom godišnje,
- da najviše tijelo upravljanja svake godine mora usvojiti narativno i financijsko izvješće o radu za proteklu godinu,

- način sprječavanja sukoba interesa dužnosnika i članova tijela upravljanja,
- načela provedbe sustava osiguranja kvalitete djelovanja za neprofitne organizacije
- da neće raspodjeljivati prihode ili imovinu pravne osobe svojim osnivačima, članovima ili članovima tijela upravljanja;
- da neće financirati, niti na bilo koji drugi izravan ili neizravan način podupirati političke stranke ili kandidate na izborima.

Poticanje djelovanja za opće dobro

Članak 6.

(1) Organizacije koje djeluju za opće dobro, kao i pravne i fizičke osobe koje podupiru djelovanje za opće dobro uživaju porezne olakšice i druge povlastice utvrđene posebnim propisima.

(2) Porezne olakšice i druge povlastice iz stavka 1. ovoga članka odnose se samo na obavljanje i potporu djelatnostima koje se mogu smatrati djelovanjem za opće dobro u smislu članka 2. ovoga Zakona.

(3) Država i jedinice lokalne samouprave će poticati i podupirati rad organizacija koje djeluju za opće dobro raspisivanjem natječaja za financiranje programa organizacija koje djeluju za opće dobro iz sredstava državnog proračuna odnosno proračuna jedinica lokalne samouprave, osiguravanjem prostornih i drugih uvjeta za njihov rad i sl.

II. UPIS U REGISTAR ORGANIZACIJA KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO

Vođenje Registra organizacija koje djeluju za opće dobro

Članak 7.

(1) Registar i postupak povodom zahtjeva za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro (u daljnjem tekstu: Registar), kao i postupak naknadne provjere ispunjavanja uvjeta za održavanje statusa organizacije koja djeluje za opće dobro vodi središnje tijelo državne uprave nadležno za _____ (u daljnjem tekstu: nadležno tijelo).

(2) Registar se vodi u elektroničkom obliku za čitavo područje Republike Hrvatske.

(3) Registar je javan.

(4) Čelnik nadležnog tijela propisat će pravilnikom sadržaj Registra, način vođenja Registra, postupak naknadne provjere ispunjavanja uvjeta za održavanje statusa organizacije koja djeluje za opće dobro kao i obrazac zahtjeva za upis u Registar te obavijesti o statusnim promjenama pravne osobe.

Upis u registar organizacija koje djeluju za opće dobro

Članak 8.

(1) Upis u Registar je slobodan. Pravna osoba koja smatra da ispunjava uvjete za stjecanje statusa organizacije koja djeluje za opće dobro sukladno odredbama ovog zakona podnosi zahtjev za upis u Registar.

(2) Zahtjevu za upis u Registar prilaže se:

- izvadak iz matičnog registra u koji je pravna osoba upisana;
- odluka nadležnog tijela pravne osobe o pokretanju postupka upisa u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro;
- ovjerena preslika važećeg statuta pravne osobe;
- izjava osobe ovlaštene za zastupanje pravne osobe da je pravna osoba podmirila sve dospjele financijske i druge obveze koje proizlaze iz njezinih ugovornih odnosa s trećima
- potvrda nadležnog tijela porezne uprave da je pravna osoba podmirila sve obveze prema tijelima javne vlasti;
- izjava osobe ovlaštene za zastupanje pravne osobe da pravna osoba nije bila kažnjena za kazneno djelo;
- dokaz da je pravna osoba aktivnosti za opće dobro provodila kontinuirano najmanje dvije godine prije podnošenja zahtjeva za upis u Registar;
- dokaz da je pravna osoba najmanje dvije godine prije podnošenja zahtjeva za upis u Registar narativno i financijsko izvješće o radu učinila dostupnim javnosti.

(3) Pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć zahtjevu za upis u Registar prilažu i akt nadležnog tijela kojim im je odobreno prikupljanje i pružanje humanitarne pomoći.

Postupak u povodu zahtjeva za upis

Članak 9.

(1) Nadležno tijelo dužno je donijeti rješenje o zahtjevu za upis u Registar u roku od 30 dana od dana predaje urednog zahtjeva za upis.

(2) Ako zahtjevu nisu priloženi odgovarajući dokazi navedeni u članku 8. stavku 2. i 3. ovoga Zakona, nadležno će tijelo podnositelju zahtjeva za upis u Registar zaključkom odrediti rok za dostavu dokaza, koji ne može biti kraći od 15 dana niti dulji od 30 dana. Protiv navedenog zaključka nije dopuštena žalba.

(3) Rješenje o upisu u Registar mora sadržavati: naziv i sjedište pravne osobe, matični registar u koji je pravna osoba upisana i registarski broj upisa, utvrđenje da pravna osoba upisom u Registar stječe status organizacije koja djeluje za opće dobro, opis djelatnosti za opće dobro i broj upisa u Registar.

Odbijanje upisa

Članak 10.

Zahtjev za upis u Registar odbit će se ako pravna osoba ne ispunjava uvjete za upis u Registar utvrđene ovim Zakonom, ili u roku ne postupi po zaključku iz članka 9. stavka 2. ovoga Zakona.

Prijava statusnih promjena

Članak 11.

(1) Osoba ovlaštena za zastupanje pravne osobe dužna je u roku od 15 dana od dana dostave akta na temelju kojega su izvršene promjene u registru u koji je pravna osoba upisana izvijestiti nadležno tijelo o statusnim promjenama, ako se promjene odnose na:

- naziv,
- adresu sjedišta,
- osobe ovlaštene za zastupanje
- odredbe statuta kojima su propisane djelatnosti pravne osobe, ili neko od pitanja utvrđenih člankom 5. ovoga Zakona i
- brisanju pravne osobe iz registra upisom u koji je stekla pravnu osobnost.

(2) Osoba ovlaštena za zastupanje pravne osobe dužna je nadležnom tijelu dostaviti presliku akta o statusnim promjenama na temelju kojega su izvršene izmjene u registru u koji je pravna osoba upisana i presliku izmijenjenog statuta.

(3) Pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć dužne su nadležno tijelo u roku iz stavka 1. izvijestiti o promjenama vezanim uz upis u evidenciju pravnih osoba koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć koju vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Postupak po prijavi o statusnim promjenama

Članak 12.

(1) U slučaju statusnih promjena koje se odnose na odredbe statuta kojima su uređene djelatnosti pravne osobe, neko od pitanja utvrđenih člankom 5. ovoga Zakona ili na upis u evidenciju humanitarnih organizacija i programa pomoći, nadležno tijelo će po službenoj dužnosti utvrditi jesu li i dalje ispunjeni uvjeti za upis pravne osobe u Registar .

(2) Ako nadležno tijelo utvrdi da nakon statusnih promjena iz stavka 1. ovoga članka više nisu ispunjeni uvjeti za upis pravne osobe u Registar, pokrenut će postupak brisanja iz Registra.

(3) O promjeni naziva, adrese sjedišta i odredbi statuta kojima su propisane djelatnosti pravne osobe, ili neko od pitanja utvrđenih člankom 5. ovoga Zakona, nadležno tijelo neće donositi rješenje.

Obveza izvještavanja nadležnog tijela

Članak 13.

Pravna osoba upisana u Registar dužna je nadležnom tijelu do kraja ožujka dostaviti narativno i financijsko izvješće o radu za prethodnu godinu, vezano uz obavljanje djelatnosti za opće dobro. Uvidom u bazu financijskih izvještaja u Registru neprofitnih organizacija, nadležno tijelo će po službenoj dužnosti provjeriti sukladnost financijskog izvješća vezanog uz obavljanje djelatnosti za opće dobro s financijskim izvještajem koji pravna osoba podnosi na temelju propisa o računovodstvu neprofitnih organizacija.

III. BRISANJE IZ REGISTRA ORGANIZACIJA KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO

Razlozi za brisanje iz Registra organizacija koje djeluju za opće dobro

Članak 14.

(1) Pravna osoba će biti brisana iz Registra:

1. ako se utvrdi da nije bilo uvjeta za upis u Registar;
2. ako je brisana iz matičnog registra upisom u koji je stekla pravnu osobnost;
3. ako je brisana iz evidencije pravnih osoba koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć ;
4. ako je nadležno tijelo pravne osobe donijelo odluku o pokretanju postupka brisanja iz Registra;
5. ako nakon upisa u Registar javno ne objavljuje godišnje narativno i financijsko izvješće ili ne podmiruje financijske i druge dospjele obveze koje proizlaze iz njezinih ugovornih odnosa s trećima, odnosno obveze prema tijelima javne vlasti i nakon što je na jedan ili više počinjenih propusta pisanim putem upozoreno od strane nadležnog tijela;
6. ako nakon upisa u Registar prestane obavljati djelatnost za opće dobro ili izmjeni statut protivno odredbi članka 5. ovoga Zakona;
7. ako joj je pravomoćnom sudskom odlukom zabranjeno djelovanje;
8. ako niti nakon pokretanja prekršajnog postupka nadležno tijelo ne obavijesti o statusnim promjenama iz članka 11. ovoga Zakona, odnosno ako ne dostavi izvješća iz članka 13. ovoga Zakona i
9. ako ponovi neki od prekršaja iz članka 16. ovoga Zakona.

(2) Pravna osoba koja je brisana iz Registra iz razloga utvrđenih stavkom 1. podstavkom 5., 7., 8. i 9. ne može biti ponovo upisana u Registar prije proteka tri godine od dana pravomoćnosti rješenja o brisanju.

(3) Činjenice iz stavka 2. ovoga članka utvrđuje nadležno tijelo po službenoj dužnosti.

Rješenje o brisanju iz Registra organizacija koje djeluju za opće dobro

Članak 15.

- (1) O brisanju iz Registra donosi se rješenje.
- (2) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor.
- (3) Brisanjem iz Registra pravna osoba gubi status organizacije koja djeluje za opće dobro.

IV. KAZNENE ODREBE

Prekršaji

Članak 16.

- (1) Novčanom kaznom od 10.000,00 do 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja:
 1. raspodjeljuje prihod ili svoju imovinu osnivačima, članovima ili članovima tijela upravljanja (čl. 5. st. 2.);
 2. financira ili na bilo koji drugi izravan ili neizravan način podupire političke stranke ili kandidate na izborima (čl. 5. st. 2.).
- (2) Novčanom kaznom od 1.000,00 do 15.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja:
 1. ne izvijesti nadležno tijelo o statusnim promjenama (članak 11.);
 2. ne dostavi nadležnom tijelu narativno ili financijsko izvješće o radu (članak 13.),
- (3) Za prekršaje iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.
- (4) Za prekršaje iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 500,00 do 3.000,00 kuna i odgovorna osoba pravne osobe.

V. NADZOR

Nadležnost i način provođenja nadzora

Članak 17.

- (1) Inspeksijski nadzor nad radom pravnih osoba iz članka 3. stavka 1. ovoga Zakona provodi nadležno tijelo.
- (2) Nadzor iz stavka 1. ovoga članka provodi se praćenjem izvješća te neposrednim uvidom u dokumente i rad.

(3) Ovlasti tijela koje je nadležno za provođenje inspekcijskog nadzora iz stavka 1. ovog članka pravilnikom će propisati čelnik središnjeg tijela državne uprave nadležnog za opću upravu.

VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Usklađivanje drugih propisa

Članak 18.

Porezni zakoni i drugi propisi u smislu članka 6. stavka 1. ovog Zakona propisat će porezne olakšice i druge povlastice organizacijama koje djeluju za opće dobro prilikom prve naredne izmjene ili dopune tih propisa nakon donošenja ovoga Zakona.

Donošenje podzakonskih akata

Članak 19.

Čelnik nadležnog tijela donijet će pravilnike iz članka 7. stavka 4. i članka 17. stavak 3. u roku od 30 dana od dana donošenja ovoga Zakona.

Pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć

Članak 20.

(1) Pravne osobe upisane u evidenciju pravnih osoba koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć dužne su podnijeti zahtjev za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Pravne osobe iz stavka 1. ovog članka koje propuste postupiti na način opisan stavkom 1. gube pravo korištenja povlastica koje su zakonom predviđene za pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć.

Stupanje Zakona na snagu

Članak 21.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

OBRAZLOŽENJE

NACRTA PRIJEDLOGA ZAKONA O ORGANIZACIJAMA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE DJELUJU ZA OPĆE DOBRO

Uz članak 1.

Člankom 1. utvrđen je sadržaj Zakona.

Uz članak 2.

Članak 2. utvrđuje što se smatra djelovanjem za opće dobro. Prema stavku 1. i 3. djelovanje za opće dobro ima sljedeća svojstva:

- mora se raditi o obavljanju djelatnosti od javnog interesa;
- djelatnost mora biti u skladu s vrednotama propisanim Ustavom;
- provođenje djelatnosti za opće dobro mora davati vidljivu dodanu društvenu vrijednost;
- djelatnost za opće dobro mora podizati kvalitetu života pojedinca i unapređivati razvoj šire društvene zajednice;
- korisnik djelatnosti za opće dobro nije unaprijed određen i može biti svatko, bez obzira na osobna svojstva;
- djelovanje za opće dobro ne smije biti lukrativne naravi;
- za krajnjeg korisnika djelovanje za opće dobro je besplatno.

Stavkom 2. pobrojane su neke djelatnosti koje se smatraju djelatnostima za opće dobro. Zakon se priklanja načelu tzv. otvorene liste koja izričito navodi neke od djelatnosti za opće dobro (uglavnom one koje su vezane uz najviše ustavne vrednote utvrđene člankom 3. Ustava RH, te neke notorne poput socijalne i humanitarne), ali ostavlja mogućnost da se tijekom primjene Zakona odrede i druge djelatnosti koje se mogu smatrati djelatnostima za opće dobro.

Uz članak 3.

Stavak 1. utvrđuje da status organizacije koja djeluje za opće dobro mogu steći tipične organizacije civilnoga društva, uz uvjet da su registrirane u skladu sa zakonom: udruge, zaklade, fundacije i privatne ustanove koje nisu osnovane radi stjecanja dobiti i ako su obveznici vođenja dvojnog knjigovodstva te sastavljanja i predaje financijskih izvještaja sukladno propisima o računovodstvu neprofitnih organizacija. Ova odredba implicira da neregistrirana udruga (udruga iz čl. 3. Zakona o udrugama) ne može steći status organizacije koja djeluje za opće dobro. Osim što određuje tipologiju pravnih osoba koje mogu steći status organizacije koja djeluje za opće dobro, ova odredba utvrđuje i dodatni kriterij prema kojem obavljanje neke od djelatnosti koje su utvrđene stavkom 2. članka 2. Zakona mora predstavljati pretežiti statutarni cilj pravne osobe, kao i da sukladno važećim propisima o računovodstvu neprofitnih organizacija mora imati vrijednost imovine veću od 100.000,00 kuna na razini godine i godišnji prihod u prethodne tri godine veći od 100.000,00 kuna na razini godine, što znači da je u obvezi vođenja dvojnog knjigovodstva i sastavljanja te predaje financijskih izvještaja.

Da bi se otklonila svaka proizvoljnost pri odlučivanju, stavak 2. odgovara na pitanje što se smatra pretežitim statutarnim ciljem pravne osobe. On daje ovlast nadležnom tijelu da izvrši uvid u

konkretnu djelatnost koju pravna osoba obavlja, te u krug njezinih korisnika i da na temelju utvrđenog činjeničnog stanja ocijeni djeluje li pravna osoba za opće dobro. U donošenju svoje ocjene nadležno tijelo, vezano je kriterijem djelatnosti i korisnika, ali i kriterijem zdravog razuma (odluku mora donijeti razložno i argumentirano).

Stavkom 3. status organizacije koja djeluje za opće dobro osigurava se i stranoj pravnoj osobi, ako:

- obavlja neku od aktivnosti iz članka 2. stavka 2. Zakona;
- je registrirana odnosno upisana u odgovarajući upisnik u RH (dakle, ako u RH zakonito djeluje);
- u zemlji svoga sjedišta ima priznat status organizacije koja djeluje za opće dobro (stranoj će se pravnoj osobi priznati onoliko prava koliko ima u zemlji svoga sjedišta, ali ne više od toga);
- ispunjava sve druge Zakonom utvrđene uvjete za upis u registar organizacija koje djeluju za opće dobro.

Stavak 4. izričito navodi pravne osobe na koje se Zakon ne primjenjuje, odnosno koje ne mogu steći status organizacije koja djeluje za opće dobro. Prije svega, izuzete su političke stranke i pravne osobe osnovane s ciljem stjecanja dobiti jer ih ne možemo smatrati dijelom civilnoga društva.

Vjerske zajednice ne mogu steći status organizacije koja djeluje za opće dobro jer njihovo djelovanje nije u skladu s člankom 2. stavkom 1. Zakona, ali ovo ograničenje se ne odnosi na posebne organizacije vjerskih zajednica (npr. Caritas i sl.). Članske pravne osobe izuzete su jer je skrb za članove u suprotnosti s odredbom članka 2. stavka 1. Zakona.

Pravne osobe u kojima je članstvo zakonska obveza (npr. Hrvatska odvjetnička komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora i sl.) izuzete su zbog toga što razlog njihova osnivanja nije djelovanje za opće dobro nego za dobrobit njihovih članova, niti se one mogu smatrati dijelom civilnoga društva. Svrha osnivanja i djelatnosti ovih pravnih osoba utvrđene su zakonom i one ne obuhvaćaju djelovanje za opće dobro.

Pravne osobe koje su osnovane i čiji je status uređen posebnim zakonom ili uredbom izuzete su zbog toga što se radi o pravnim osobama koje osniva javni sektor, nisu dio civilnoga društva (iako mogu biti osnovane u formi zaklade, udruge i sl., ili djelovati za civilno društvo) i njihovo se djelovanje za opće dobro pretpostavlja, kao što se pretpostavlja da sve institucije i pravne osobe koje osniva javni sektor na određeni način djeluju za opće dobro. Iako postoje pravne osobe osnovane zakonom ili uredbom koje se lako stavlja u kontekst civilnoga društva (npr. Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva ili Centar za ljudska prava), njihovo postojanje i djelovanje ovisi o volji vlasti, financiraju se iz zajedničkih sredstava, dužnosnike i članove tijela upravljanja bira ili potvrđuje Vlada, pa stoga ove pravne osobe ne predstavljaju organizacije civilnoga društva.

Pravne osobe s javnim ovlastima ne mogu steći status organizacija koje djeluju za opće dobro u odnosu na javne ovlasti koje obavljaju. Naime, javne ovlasti se po svojoj naravi obavljaju za opće dobro. Međutim, to ne sprečava ove pravne osobe da steknu takav status u odnosu na druge djelatnosti koje obavljaju, te da u odnosu na te djelatnosti ostvaruju utvrđene povlastice i pogodnosti.

Uz članak 4.

Zakonom se promovira kultura redovitog izvješćivanja o raspolaganju javnim novcem. Stoga je stavkom 1. utvrđena obveza pravne osobe da najmanje dvije godine zaredom, prije podnošenja zahtjeva za upis u registar organizacija koje djeluju za opće dobro, faktično obavlja takvu djelatnost ali i da javnosti učini dostupna narativna i financijska izvješća o svome radu.

Stavak 2. utvrđuje obvezu svih pravnih osoba upisanih u registar da javno objavljuju izvješća o radu. Pod javno dostupnim izvješćivanjem podrazumijevaju se različiti mediji: internetske stranice pravne osobe, službena glasila i javni mediji.

Pretpostavka upisa u registar organizacija koje djeluju za opće dobro je ne samo zakonito već i etično poslovanje pravne osobe. Slijedom toga, stavkom 3. se utvrđuje da je prije upisa u registar pravna osoba dužna podmiriti dospjele financijske i druge obveze koje proizlaze iz njezinih ugovornih odnosa s trećima, kao i obveze prema tijelima javne vlasti (npr. obveze iz ugovora o radu, poreze, doprinose fondovima i sl.).

Uz članak 5.

Člankom 5. utvrđen je obvezni sadržaj statuta pravne osobe koja djeluje za opće dobro. Dakle, osim sadržaja statuta koji pravna osoba mora imati prema odredbama zakona koji uređuje njezin status (Zakon o udrugama, Zakon o zakladama i fondacijama i Zakon o ustanovama), ona u statut mora ugraditi i odredbe navedene u ovom članku. Svrha je ovih statutarnih odredbi sprečavanje postupanja pravne osobe koje bi moglo kompromitirati njezin status organizacije koja djeluje za opće dobro.

Uz članak 6.

Odredba članka 6. je instruktivne naravi. Naime, ovaj Zakon ne može utvrditi konkretne olakšice i povlastice pravnih osoba koje djeluju za opće dobro, ali upućuje na posebne propise kojima su takve olakšice i povlastice propisane. Stavak 2. utvrđuje da stjecanjem statusa organizacije koja djeluje za opće dobro pravna osoba nije automatski izuzeta od svih obveza, već olakšice i povlastice može ostvariti samo u odnosu na djelatnosti koje se mogu smatrati djelatnostima za opće dobro.

Stavak 3. upućuje središnju i lokalne vlasti na poticanje i potporu radu organizacija koje djeluju za opće dobro, bilo putem financijske potpore ili osiguravanjem drugih uvjeta za njihov rad.

Uz članak 7.

Registraciju organizacija koje djeluju za opće dobro vršit će središnje tijelo državne uprave nadležno za _____. U ovom trenutku registre udruga, zaklada i fondacija, vjerskih zajednica, političkih stranaka i vijeća nacionalnih manjina vodi Ministarstvo uprave, odnosno spomenuti registri nalaze se na stranicama Ministarstva uprave. Vođenje i objavljivanje Registra pravnih osoba koje djeluju za opće dobro na isti način čini se prihvatljivim i logičnim rješenjem.

Registar se vodi centralizirano, za čitavo područje Republike Hrvatske isključivo u elektroničkom obliku. Javnost Registra jamči uvid u njegov sadržaj svim zainteresiranima, pri čemu će elektronički oblik sadržaj Registra učiniti dostupnim na brz i jeftin način (npr. objavom na internet stranici registracijskog tijela).

Čelnik nadležnog tijela donijet će pravilnik kojim će urediti tehnička pitanja vezana uz sadržaj i način vođenja Registra, način vođenja postupka naknadne provjere ispunjavanja uvjeta za održavanje statusa organizacije koja djeluje za opće dobro, kao i sadržaj potrebnih obrazaca.

Uz članak 8.

Sloboda upisa u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro znači da ne postoji obveza upisa u Registar. Svaka će pravna osoba koja obavlja djelatnost za opće dobro odlučiti želi li ili ne biti upisana u Registar. Pritom, ako pravna osoba ne podnese zahtjev za upis u Registar moći će i dalje obavljati djelatnost za opće dobro, ali bez formalnog rješenja o dobivenom statusu neće moći ostvariti olakšice i povlastice predviđene za organizacije koje djeluju za opće dobro.

Stavkom 2. utvrđeni su dokazi koji se prilažu uz zahtjev za upis u Registar, a kojima se dokazuje da pravna osoba ispunjava uvjete propisane Zakonom. Dvije se okolnosti dokazuju izjavom osobe ovlaštene za zastupanje pravne osobe. Davanje lažne izjave podliježe kaznenoj odgovornosti (članak 303. stavak 2. Kaznenog zakona – davanje lažnog iskaza).

Stavak 3. utvrđuje dodatni dokaz koji moraju predložiti pravne osobe koje, temeljem Zakona o humanitarnoj pomoći, prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć.

Uz članak 9.

Ovom odredbom uređena su neka postupovna pitanja vezana uz odlučivanje o zahtjevu za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro. Postupovne odredbe sukladne su Zakonu o općem upravnom postupku.

Uz članak 10.

Razlozi za odbijanje zahtjeva za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro mogu biti dvojaki: ili nedostaje koji od materijalno-pravnih uvjeta za upis u Registar (razlozi supstancijalne naravi), ili se podnositelj zahtjeva oglušio na traženje registracijskog tijela da priloži odgovarajuće dokaze (razlog formalne naravi).

Uz članak 11.

Stavkom 1. propisane su promjene o kojima je osoba ovlaštena za zastupanje pravne osobe dužna izvijestiti nadležno tijelo. Pritom, o promjenama je dužna izvijestiti tek nakon što je tijelo koje vodi „matični“ registar u koji je pravna osoba upisana (dakle, onaj registar upisom u koji je stekla pravnu osobnost) okončalo postupak po prijavljenim promjenama. Zakon zahtijeva prijavu promjena temeljnih statusnih pitanja (naziva, adrese sjedišta, osoba ovlaštenih za zastupanje i statusa upisa pravne osobe u registar upisom u koji je stekla pravnu osobnost) kao i pitanja o kojima ovisi opstojnost upisa u registar organizacija koje djeluju za opće dobro (odredbi statuta kojima su propisane djelatnosti pravne osobe, ili odredbi statuta koje su obvezne temeljem članka 5. Zakona).

S obzirom na to da se pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć upisuju u posebnu evidenciju koju vodi Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, stavak 3. ih obvezuje da registracijsko tijelo izvijeste i o promjenama vezanim uz upis u tu evidenciju.

Uz članak 12.

Stavak 1. ovlašćuje nadležno tijelo da posebno razmotri promjene o kojima ovisi upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro (odredbe statuta kojima su uređene djelatnosti pravne osobe, odredbe obvezne temeljem članka 5. Zakona ili upis u evidenciju humanitarnih organizacija i programa pomoći), te da utvrdi jesu li i dalje ispunjeni uvjeti za upis u Registar. Ako utvrdi da uslijed izvršenih promjena više nisu ispunjeni uvjeti za upis u Registar, pokrenut će postupak brisanja iz registra po službenoj dužnosti.

Stavak 3. utvrđuje da registracijsko tijelo u pravilu neće donositi posebno rješenje o promjenama već će ih samo zabilježiti (osim ako su ispunjeni uvjeti za brisanje iz Registra).

Uz članak 13.

Ovom odredbom uspostavlja se obveza redovitog izvješćivanja registracijskog tijela o djelovanju i financijskom poslovanju pravne osobe vezano uz djelovanje za opće dobro. Uvid u narativna i financijska izvješća omogućit će registracijskom tijelu da na vrijeme spozna okolnosti koje mogu biti od značaja za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro (opseg djelatnosti za opće dobro, količinu javnog novca u strukturi prihoda pravne osobe i sl.). Registracijsko tijelo će po službenoj dužnosti, uvidom u bazu financijskih izvještaja u Registru neprofitnih organizacija, provjeravati sukladnost financijskih izvješća vezanih uz obavljanje djelatnosti za opće dobro s financijskim izvještajem koji pravna osoba podnosi na temelju propisa o računovodstvu neprofitnih organizacija.

Uz članak 14.

Stavkom 1. utvrđeni su razlozi za brisanje pravne osobe iz registra organizacija koje djeluju za opće dobro. Pravna osoba koja je brisana iz registra zbog toga što je povrijedila dospelje obveze koje proizlaze iz njezinih ugovornih odnosa s trećima, što se oglašila na svoje zakonom utvrđene obveze javnog objavljivanja narativnih i financijskih izvješća, kao i obveze prema tijelima javne vlasti, što joj je pravomoćnom sudskom odlukom zabranjeno djelovanje, što usprkos pokrenutom prekršajnom postupku nije nadležno tijelo obavijestila o statusnim promjenama, što je propustila dostaviti zakonom propisana izvješća ili zbog toga što je ponovila neki od prekršaja utvrđenih Zakonom može biti ponovo upisana u registar organizacija koje djeluju za opće dobro, ali tek nakon proteka tri godine od dana pravomoćnosti rješenja o brisanju iz registra.

Uz članak 15.

Protiv rješenja o brisanju iz registra organizacija koje djeluju za opće dobro, s obzirom na to da ga donosi središnje tijelo državne uprave, nije moguće izjaviti žalbu, ali je pravna zaštita osigurana mogućnošću pokretanja upravnog spora.

Uz članak 16.

Prekršaji su podijeljeni u dvije kategorije. Stavkom 1. utvrđeni su prekršaji koji predstavljaju povrede obveznog sadržaja statuta utvrđenog člankom 5. Zakona, dok su stavkom 2. utvrđeni prekršaji koji se odnose na redovito izvješćivanje registracijskog tijela. U oba slučaja osim pravne osobe odgovorna je i odgovorna osoba pravne osobe.

Uz članak 17.

Inspekcijski nadzor provodi nadležno tijelo. Nadzor se vrši praćenjem izvješća koje je pravna osoba dužna dostavljati ali, prema potrebi, i neposrednim uvidom u poslovanje pravne osobe.

Uz članak 18.

Donošenje ovoga zakona samo za sebe, bez odgovarajućeg usklađivanja poreznih i drugih propisa kojima se uređuju konkretne porezne olakšice i druge povlastice za organizacije koje djeluju za opće dobro, neće proizvesti učinak. Stoga se odredbom ovoga članka nadležnim tijelima nalaže usklađivanje drugih propisa prilikom prve naredne izmjene ili dopune tih propisa nakon donošenja ovoga Zakona.

Uz članak 19.

Čelniku registracijskog tijela ostavljen je rok od 30 dana za donošenje pravilnika kojim će urediti tehnička pitanja vezana uz sadržaj i način vođenja Registra organizacija koje djeluju za opće dobro te ovlasti tijela koje je nadležno za provođenje inspekcijskog nadzora.

Uz članak 20.

Završna odredba u stavku 1. pravnim osobama koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć daje rok od dvije godine za podnošenje zahtjeva za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro. Naime, jedan od uvjeta za upis u Registar je da pravna osoba najmanje dvije godine zaredom prije podnošenja zahtjeva za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro javno objavljuje narativna i financijska izvješća o svojem radu. Budući da pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć, i koje su upisane u evidenciju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi već ostvaruju određene povlastice, pri čemu javna objava narativnih i financijskih izvješća nije uvjet za to, ostavljen je rok od dvije godine kako bi i one pravne osobe koje to do sada nisu radile imale mogućnost dvije godine zaredom objaviti izvješća o svojem radu i, uz ispunjenje i drugih uvjeta, biti upisane u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro.

Stavkom 2. je utvrđeno da pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć, i koje propuste podnijeti zahtjev za upis u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro u roku od dvije godine, gube pravo korištenja povlastica koje su predviđene za pravne osobe koje prikupljaju i pružaju humanitarnu pomoć. Time se želi uspostaviti prijelazni period u trajanju od dvije godine nakon čega će povlastice ostvarivati samo pravne osobe koje su upisane u Registar organizacija koje djeluju za opće dobro.

Uz članak 21.

Predviđen je uobičajeni rok vakacije od 8 dana od dana objave zakona u „Narodnim novinama“.